

panelið

Føroyska ídnaðarveiðan

Fyri umleið 30 árum síðani byrjaðu danir at veiða fisk til ídnað. Henda veiða gekk fyrri tað mesta fyrri seg í mið- og sunnara-parti av Norðsjónum. Skipini, teir nýttu ta fyrstu tíðina, vóru bátar 30–60 tons stórir og høvdu maskinu úr 150–300 hk.

Frá mitt í fimtiárunum tók henda veiða rættiligt dið á seg. Menn fóru at byggja stórra bátar og funnu nýggj veiðuoki, og varð tað serliga norðuryvir, teir leitaðu. Teir funnu rættiliga góð hvitingsbróðurokir á Fladen-grund og seinni longur norðuri, og leitaðu teir heilt upp á Papa Bank vestan fyrri Orknøyar og eisini vestur um Hebridurnar.

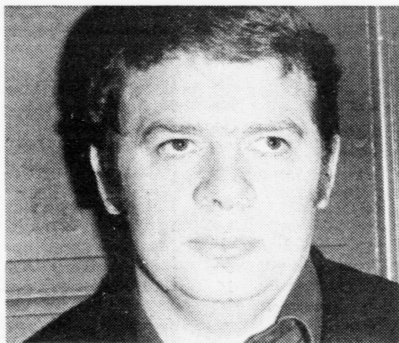
Føroyingar, sum altíð hava sigt á øllum høvum, vóru eisini við til hesa veiðu, og tá henda veiða fór at verða meir og meir í Norðara Norðsjónum, vóru tað føroyingar sum hugsaðu: Hví ikki veiða henda fisk við føroyskum skipum og landa hann í Føroyum. Miðskeiðis í sektiárunum varð ídnaðarvirki bygt í Fuglafirði, og harafturat varð eitt minni fiskiídnaðarvirki í Gøtu og seinni eisini eitt í Lopra. Nú vóru góðar umstøður at landa ídnaðarfisk í Føroyum.

Í 1968 byrjaðu føroyingar so at veiða ídnaðarfisk. Fyri at nevna nøkur av teimum fyrstu skipunum, so vóru tey »Polarfarið«, »Norðfarið«, »Havborgin« og »Fugl-firðingur«.

Sum altíð við eini nýggjari veiðu, so vóru byrjunartupulleikar, nógv skráðing av trolum, áðrenn teir funnu tey

Í dag:

Osmundur Justinussen, form. i »Ídnaðarskip«

»Friðingar og avmarkingar eru neyðugar fyrri at varðveita stovrnar, men eg haldi tað vera harmiligt, tá ið friðingar verða settar í verk, sum eru so at siga heilt ógrundaðar, sum dømi við »kassanum« eystan fyrri Shetland«.

røttu tovinu, trupulleikar av lastum og annað, men skjótt varð vunnið á hesum og ein rættilig veiða varð við at taka seg upp. Í desember 1970 vóru longu komin 15 ídnaðarskip og í 1974 vóru tilsamans umleið 30 ídnaðarskip.

Veiðan hjá føroyingum ta fyrstu tíðina var fyrri tað mesta á tí sokallaða »heimabeitinum«, hesin bankin kallast á kortinum fyrri Dutchbank. Eisini royndu teir nakað á Papa Bank og Sholinum, men so hvørt sum fleiri bátar komu, bleiv økið størri og størri. Teir funnu nýggjar leiðir og fóru at fiska á Eystbankanum, við Foula, 40-mílagrunninum, við Balta og nú til síðst vestan fyrri Hebridurnar.

Veiðan eftir ídnaðarfiski hevur verið misjovn ár frá ári, sum næstan allur fiskiskapur er. Tó hevur ongantíð frá biologiskari síðu verið talan um nakra ovurfisking. Til dømis søgdu norskir fiskifrøðingar fyrri 2 árum síðani, at einastu stovnar í Norðsjónum, har ikki kundi tosast um ovurfisking var hvitingsbróður og ungvartkjafstur í Norsku rennuni. Tað ár, sum hevur roynst best til hvitingsbróður, var 1974. Tá vóru tað bátar, sum høvdu upp til 31 túrar og fleiri bátar høvdu yvir 5000 tons fyrri árið.

Ein stórvir meinbogi fyrri ídnaðarveiðu hevur verið, at prisurin hevur broytst so nógv. Til tíðir ein lönandi vinna bæði

fyrri skip og manning, til aðrar tíðir so lágur prisur, at skipini ikki hava kunnað klárað seg, og manningin hevur fingið litla úrtøku. Tað, sum ávirkaði prisin mest tey fyrstu árin, var oftast, hvussu nógv aðrar tjóðir fiskaðu til ídnað, sum t.d. hvat, ið veitt varð í Peru av angsósum, ella hvussu nógv sild norðmenn fingi á vársildini og eisini, hvat is-lendingar fingi á summarsildini uppi á Norð- og Eysturlandinum.

Hesi seinru árinu, nú tá fiskastovnar hava verið ovfiskaðir á flest øllum høvum, og hvar tiskil minni hevur verið veitt til ídnað, hevur tað oftast verið soyamjolið, sum hevur gjørt, at ídnaðarfiskaprisurin til tíðir er fallin heilt í botn. Eitt tað vánaligasta tíðarskeið til pris, síðani føroyingar byrjaðu, var í 1975. Í oktober 1974 byrjaði prisurin at falla, eftir at hann hevði verið góður sum ongantíð fyrr, og tá ið tað kom út á várið 1975, var prisurin heilt í botni, og varð hetta orsøkin til, at veiða eftir ídnaðarfiski heilt stóðgæði tað várið. Allir bátar lögdu stilt, men tá ein tíð varð frálíðin, fóru nakrir at royna eftir feskfiski við Føroyar. Í mai 1975 kom ein studningsskipan í lag, og fóru teir flestu bátarnir aftur á ídnaðarveiðu, men tó vóru tað 2 bátar, sum hildu fram at veiða feskfisk, og 3 fóru á saltfiskaveiðu til Norðurnoregs. Hesir fóru tó aftur á ídnaðarveiðu um heystið.

Í 1976 hendi nakað, sum broytti veiðumøguleikarnar hjá ídnaðarskipunum. Árin frammanundan høvdu teir havt loyvi at fiska har teir vildu uttan fyrri 12 fjórðinga markið. Hetta hevði verið ein fri veiða, teir kundu flyta frá banka til banka uttan at nakar tarnaði teimum, men nú fór fræls-ið á høvnum at minka. Bretar kunngjorde, at teir fóru at friða eitt stórt øki uttan fyrri 12 fjórðinga-markið. Eystan fyrri Shetland og innan fyrri hetta økið vóru tær bestu fiskileiðirnar, sum føroyingar høvdu havt. Henda friðing, sum bretar her gjorde, varð orsøkin til, at ídnaðarflotin byrjaði at minka. Friðingin gjordi, at bátarnir fingi færri tons og truplari bleiv at veiða í allar mætar.

Hin føroyska ídnaðar-

veiðan á norsku øki hevur verið vaksandi tey seinastu tvey árinu. Bátarnir hava fyrri tað mesta roynt í vestara kanti av Norsku rennuni og á Vikingabankanum. Fiskiskapurin á hesum leiðum hevur til tíðir verið góður um várið og nakað út á summarið, og ivaleyst kann meira veiðast á hesum leiðum hin partin av árinum, men enn hevur ikki verið roynt so nógv seinra partin á árinum.

Veiðan eftir nebbasild í sunnara parti á Norska økinum og á EEC-økinum hevur eisini verið vaksandi tey seinastu 2 árinu. Hetta er ein veiða, sum plagar at byrja í seinru helvt av apríl og halda á út imóti seinast í juli mánaða. Tó hava danir og norðmenn roynt heilt út í oktober mánaða. Henda veiða gongur fyrri seg mest á grunnum vatni og kann til tíðir verða heilt ófør og man hetta verða tann mest spennandi ídnaðarveiða. Ofta er har gott veður, slættur sjógvur og sjóarhitin kann koma upp á 15–18°, skipini liggja tætt samanstúgvad og ikki er sjáldan, at bátarnir kunnu bjarga túri eftir einum degi. Hetta er móguliga eisini ein veiða, sum føroyingar kundu vaksið nakað um.

Um vit hyggja at ídnaðarveiðuni í dag, so siggja vit, at sammett við 1974, er bert ein helvt av skipunum, sum framvegis veiða ídnaðarfisk. Av teimum, sum givur eru at veiða ídnaðarfisk, eru flestir lagdir um til feskfiskaveiðu, nøkur eru seld av landinum ella lögð.

Hvussu veiðan eftir ídnaðarfiski fer at verða í framtíðini, er ilt at meta um. Krøvini gerast bert strangari. Tey friðaðu økinu gerast stórra og somuleiðis verður loyvd hja-veiðan skerd. Um hugsað verður um stovnin av hvitingsbróður og nebbasild, so er bert spell ikki at sleppa at veiða henda fisk, sum als ikki er ovfiskaður. Bretar gera einki við at veiða hvitingsbróður, so at í tí sokallaða »kassanum« verður als ikki roynt eftir hvitingsbróður longur.

Friðingar og avmarkingar eru neyðugar nú teknikkur og veiðuamboð eru blivin so góð og sigast kann, at fleiri fiskastovnar eru blivnir alt av seint friðaðir, men harmiligt er, tá ið friðingar verða settar í verk, sum eru so at siga heilt ógrundaðar, sum hetta dømi við »kassanum« eystan fyrri Shetland.

Osmund Justinussen

mitt jólaynski

Oshbjørn, 11 ár:

— Eg ynski mær ein heysikrana, sum er drivin við battari, tí mær dámar væl at spæla við einum tilik-um.

Sigurd, 8 ár:

— Eg vil fegin hava ein bandupptakara. Eg eigi eingi bond, men tað vóni eg, at eg eisini fá, tí mær dámar væl at lurta eftir tónleiki.

Jonna, 6 ár:

— Eg ynski mær ein dukkugrúlvugard til grátdukkuna, sum eg sjálf keypti fyrri peningin, sum eg fekk í føðingardagsgávu í vár.

Eyðun, 5 ár:

— Eg ynski mær indianaraklæðir. Vit plaga altíð at spæla cowboy og indianarar.

Magnus í Rituvík fullfermdur á veg heim at landa